

Kultūras ministres Sarmītes Ēlertes uzruna Latvijas bibliotekāru 10.kongresā “Brīva piekļuve zināšanām: pastāvīga progresā veicināšana” 2011.gada 12.aprīlī Rīgas Latviešu biedrības namā

Godājamie kongresa dalībnieki, dāmas un kungi!

Latvijas Bibliotekāru biedrība ir viens no nozīmīgākajiem Kultūras ministrijas sadarbības partneriem mūsu bibliotēku nozares politikas veidošanā un praktiskā tās īstenošanā. Visos svarīgāko nozares politikas dokumentu un normatīvo aktu projektu izstrādes pasākumos aktīvi iesaistījušies Latvijas Bibliotekāru biedrības biedri. Biedrība ir pārstāvēta Latvijas Bibliotēku padomē, kas darbojas pie Kultūras ministrijas. Izsaku lielu pateicību Latvijas Bibliotekāru biedrībai par ilggadēju un auglīgu sadarbību!

Latvijas bibliotēkas — tā ir ļoti nozīmīga nacionālā bagātība, kura radīta daudzu gadu desmitu un arī gadsimtu gaitā. Bibliotēkas ir izgājušas tos pašus vēstures likločus, ko visa latviešu tauta un Latvijas valsts. Laiks pēc valstiskās neatkarības atjaunošanas ir arī mūsu bibliotēku sistēmas neatkarīgas attīstības laiks. Tajā ir bijuši dažādi periodi — veiksmīgi un mazāk veiksmīgi. Pirmskrīzes gados pamatos izveidota valsts vienotā bibliotēku informācijas sistēma, kas ir Latvijas Nacionālās bibliotēkas jaunās ēkas būvniecības projekta sastāvdaļa. Tās izveidē izmantoti ievērojami nacionālie finanšu resursi, kurus papildinājuši Bila un Melindas Geitsu fonda un Eiropas Savienības struktūrfondu piešķirumi.

Bibliotēkas ir ļoti jutīgs sabiedrības demokratizācijas līmeņa rādītājs, jo bibliotēku misija ir cieši saistīta ar vispārējo cilvēktiesību un pamatbrīvību praktisku īstenošanu. Bibliotēkas nodrošina brīvu piekļuvi informācijai un zināšanām, kas ir tikpat svarīgi kā nodrošināt tiesības uz vārda brīvību. Bibliotēkas tiecas uz absolūtu publikumu, atvērtību, iekļautību — to mērķis ir nodrošināt informācijas un zināšanu pieejamību visiem, neatkarīgi no daudzveidīgajām cilvēku atšķirībām, bibliotēkas ir visiem pieejama platforma cilvēku sociālajiem kontaktiem

un radošo izpausmju daudzveidībai, bibliotēkas sniedz sabiedrībai jaunas zināšanas, pieredzi un idejas un vienlaikus atsaucīgi pieņem tām adresētās sabiedrības idejas, kas ir jaudīgs resurss pārmaiņām pašās bibliotēkās.

Jaunā ekonomiskā un sociālā realitāte pasaulē, Eiropā un Latvijā neizbēgami ietekmē kultūras nozari kopumā un arī bibliotēku nozari. Bez tam — bibliotēkas kā publiskas institūcijas, kuras veido informācijas un zināšanu resursus praktiski visām Latvijas tautsaimniecības nozarēm un visām pašvaldību teritorijām, vienlaikus ir ļoti cieši saistītas ar visām pārmaiņām attiecīgajās nozarēs, pašvaldībās un valstī kopumā. Budžeta konsolidācija ir skārusi arī bibliotēkas, kas izpaušies darba samaksas un darbinieku skaita un slodžu samazināšanā, jaunu grāmatu un citu izdevumu iegādes līdzekļu apcirpšanā un citās bibliotēku izdevumu pozīcijās. Arī laikā līdz 2014. gadam nav paredzēts valsts budžeta izdevumu palielinājums, tieši otrādi — turpmākajos trīs gados budžeta izdevumus plāno samazināt līdz 2005.gada līmenim.

Bibliotēku budžetu izdevumu negatīvā dinamika liecina, ka pēc pēdējos gados veiktajiem samazinājumiem bibliotēku darbībai paredzēto finanšu līdzekļu apjoms ir noslīdējis 2005.–2006.gada līmenī, tāpēc attiecībā uz bibliotēkām tālāks budžeta izdevumu samazinājums nebūtu pieļaujams. Tieši pretēji — bibliotēkām šajos smagajos ekonomiskajos apstākļos būtu nepieciešams pat neliels atbalsts.

Jaunās informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, kas ir bibliotēku rīcībā, ļauj attīstīt ne tikai tradicionālos bibliotēku pakalpojumus kultūras, izglītības un informācijas jomā, bet arī aktīvi līdzdarboties attiecīgu tautsaimniecības nozaru un pašvaldību teritoriju konkurētspējas attīstīšanā un visdažādāko problēmu, tajā skaitā sociālo problēmu, risināšanā. Īpaša loma te ir pašvaldību pub-

liskajām bibliotēkām. Apstākļos, kad lauku teritorijās ir likvidētas pasta nodaļas, banku nodaļas, samazinājušās sabiedriskā transporta iespējas, veikta administratīvi teritoriālā reforma, kas daudzviet ir attālinājusi tiešas komunikācijas iespējas ar vietējām pašvaldībām un citām institūcijām, un daudzus valsts, pašvaldību un citu institūciju pakalpojumus ir iespējams saņemt elektroniskā veidā, bibliotēkas nodrošina iedzīvotājiem nepieciešamos informācijas, komunikācijas un darījumu (transakciju) pakalpojumus.

Bibliotēkas ir kļuvušas par neatņemamu pašvaldību iedzīvotāju sabiedriskās un sociālās dzīves sastāvdaļu, kā arī populāru komunikācijas vietu visdažādāko informācijas pakalpojumu ieguvei, saziņai ar saviem tuviniekiem un draugiem, kuri ekonomisku apstākļu dēļ ir pametuši dzimtās vietas un pārcēlušies uz ekonomiski spēcīgākiem reģioniem Latvijā un citās Eiropas Savienības valstīs. Bibliotēkas pilda arī tieša sociālā atbalsta, konsultatīvās un psiholoģiskās palīdzības funkcijas bezdarbniekiem, veciem cilvēkiem un sociāli maznodrošināto iedzīvotāju grupām. Daudzviet bibliotēkas kļuvušas par sava veida humānās palīdzības un sociālās integrācijas centriem, kuros ir iespēja apgūt pamatmaņas interneta un datoru izmantošanā, saņemt nepieciešamo informāciju par sociālā atbalsta iespējām, darbā iekārtošanās un pārkvalifikācijas iespējām, bez maksas uzturēties siltā un kvalitatīvi aprīkotā publiskā telpā, baudīt bibliotēku piedāvātās literatūras popularizēšanas un kultūras programmas, kas sekmē dažādu sociālo grupu integrāciju un savstarpēju atbalstu. Bez tam bibliotēkas veicina mūsdienu informācijas un komunikācijas tehnoloģiju popularizēšanu un to lietošanas iemaņu apguvi, tādējādi veicinot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju lietpratīgu ieviešanu mājāsaimniecībās, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju izplatīšanos reģionos un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju nozares tautsaimniecisko attīstību. Bibliotēku darbības ieguvumiem ir jāgarantē stabilitāte, pēctecība un attīstība. Ir jāsauglabā esošais bibliotēku tīkls, kas vienmērīgi noklāj visu valsts teritoriju tā, lai katrā pagastā, mazpilsētā, lielākā pilsētā un novadā bibliotēku pakalpojumi būtu pieejami un sasniedzami visiem šo teritoriju iedzīvotājiem, bibliotēkas ir jāattīsta kā multifunkcionālus kopienu centrus. Nevis mehāniska centralizācija vai dažādu institūciju formāla strukturāla apvienošana, bet gan visu iespējamo partnerības saišu nostiprināšana un resursu kopīga izmantošana, lai sasniegtu vairāk, nekā darbojoties kat-

ram atsevišķi un nošķirti. Arī Latvijā ir aktuāla autortiesību un informācijas brīvas piekļuves tiesību sabalansētība, lai cik vien iespējams noņemtu nevajadzīgas barjeras, kas joprojām liedz iespējas attālināti ar vietējo bibliotēku starpniecību piekļūt zināšanām, kas nepieciešamas skolēniem, studentiem, uzņēmējiem un visiem citiem, kam tas ir nepieciešams savas personības attīstībai.

Bibliotēkas darbojas divās realitātēs — fiziskajā un virtuālajā, tāpēc mērķtiecīgi jāturpina iesākie darbi valsts vienotās bibliotēku informācijas sistēmas attīstībā, kura sinerģiski sadarbosies ar muzeju, arhīvu un citām informācijas sistēmām, nodrošinot bibliotēku kā universālu informācijas un komunikācijas piekļuves punktu sekmīgu darbību. Jāattīsta Latvijas Nacionālā digitālā

Sarmīte Ēlerte
Latvijas Nacionālās
bibliotēkas Spāru
svētkos 2011.gada
3.maijā (Ligītas
leviņas foto)

bibliotēka, kas nodrošinās nacionālā kultūras mantojuma saglabāšanu un plašu pieejamību ne tikai Latvijā, bet arī visā pasaulē, kā arī plašu piekļuvi mūsdienu digitālās informācijas resursiem.

2012.gada rudenī tiks pabeigta Latvijas Nacionālās bibliotēkas jaunās ēkas būvniecība, 2013.gada rudenī Latvijas Nacionālās bibliotēkas jauno ēku plānots atvērt apmeklētājiem. Pēc 23 gadiem būs tapis visiem Latvijas iedzīvotājiem veltīts kultūras, izglītības, zinātnes, informācijas un sociālās komunikācijas centrs, kas uzskatāmi demonstrēs 21.gadsimta tehnoloģiskās iespējas un bibliotēku jauno lomu sabiedrībā.

Pavērsies jaunas, līdz šim nebijušas iespējas Latvijas Nacionālās bibliotēkas kā visas Latvijas bibliotēku sistēmas profesionālā atbalsta centra funkciju īstenošanai.

Paldies par uzmanību!